

ДУМАНСЬКИЙ

Юрій Васильович – член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор, голова Національної асоціації онкологів України, головний науковий співробітник Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України

ШКАТУЛА

Поліна Михайлівна – завідувач наукової бібліотеки та музею академіка Р.Є. Кавецького Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України

Василь Федорович Чехун

«У ВСЯКОГО СВОЯ ДОЛЯ І СВІЙ ШЛЯХ ШИРОКИЙ»

До 65-річчя академіка НАН України
В.Ф. Чехуна

15 листопада виповнюється 65 років відомому вченому в галузі патофізіології та експериментальної онкології, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки (2007), заслуженому діячеві науки і техніки України (2005), лауреату премії ім. Р.Є. Кавецького НАН України (2015), директору Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України (1996–2021), доктору медичних наук (1994), професору (1997), академіку НАН України (2006) Василю Федоровичу Чехуну.

У медицині, власне як і в житті, зробити можна багато чого. Варто зробити небагато, і зовсім трохи зробити потрібно обов'язково.

*Баррі Ловітц,
американський онколог*

Екстраполюючи людську долю на безмежний простір зоряного неба, можна знайти деякі спільні ознаки між життєвим циклом зорі та розвитком певної творчої особистості: це стадії зародження, становлення, активна фаза і, зрештою, спалах, який заливає все навкруги своїм світлом. Людське життя — це лише мить у вічності, але вона, ця мить, дає шанс залишити яскравий слід у земному вимірі. Кожна людина торує свій шлях, має власний сценарій розвитку подій з розгалуженими реалізованими чи нереалізованими сюжетами, визначеними її величиною Долею. Наріжні питання — хто і як реалізовує сценарій персональної еволюції, чому окремі люди отримують головні ролі в театрі під назвою життя? Якщо біологічний процес зародження людського життя науці відомий давно, то духовний і творчий процеси є поки що таємницею як для медико-біологічних наук, так і для філософії в її загальному вимірі.

Такий філософський пролог підштовхує нас до роздумів, аналізу життєвого шляху, становлення, формули успіху і творчого натхнення відомого у світі вченого в галузі патологічної

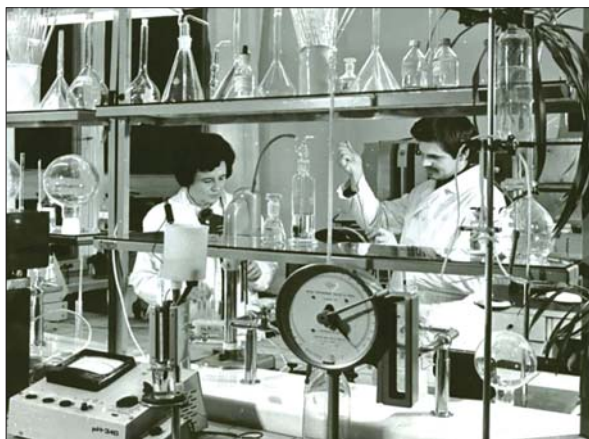
фізіології та експериментальної онкології, лікаря-онколога за фахом, дослідника за станом душі, талановитого організатора науки академіка НАН України Василя Федоровича Чехуна.

Увесь творчий шлях Василя Федоровича певною мірою є перехрестям наукових проблем, що потребують свого вирішення, і накопичених знань. Меридіани наукових інтересів та організаторські здібності сформували систему координат, у якій відображається його постать успішного сучасного дослідника, який посідає чільне місце на олімпі онкологічної науки.

Онкологія — мабуть, одна з найскладніших медико-біологічних, соціальних і цивілізаційних проблем, яка виходить далеко за межі класичної медицини. Серед численних теорій зародження злоякісного процесу є навіть така, що розглядає його як можливу гілку еволюційного поступу в пошуку варіантів нової форми життя. Підґрунтям для такої теорії є величезна гетерогенність клітин у пухлинному пласті, здатних до різноманітного органо-тканинного диференціювання. Можливість розгадувати такі дивовижні таємниці природи зачарувала юного мрійника відразу, як він набув перші знання з біології, хімії та фізики в рамках шкільної програми.

Випадково це чи ні, навіть сьогодні стверджувати складно. З розповідей Василя Федоровича відомо, що це збіг обставин: батьки, які дали життя, їх безмежна любов і сприяння формуванню особистості юнака, люди, які зустрічались на його життєвому шляху. Окремим візерунком цього калейдоскопа є місце народження, про яке Василь Федорович завжди згадує із захватом. Село Тростинка на Київщині має глибоке історичне коріння, його іноді називають малою Швейцарією — перед очима розкривається краєвид: пагорби, ліси, озера. З одного боку — «змієві» вали, з іншого — степи з прадавніми козацькими могилами, а ще сакральні «Могилки», з яких все село видно, як в амфітеатрі. За народною легендою там під загадковою кам'яною брилою до цього часу зберігається таємна скарбниця захисників Києва. Як із посмішкою згадує Василь

Випускник Київського медичного інституту Василь Чехун. 1980 р.

У лабораторії з науковим керівником професором Г.І. Кулик. 1983 р.

Федорович, бажання докопатися до істини виникло під час багаторазових спроб разом з однолітками розкопати вхід до печер, які накриті тою кам'яною брилою. А який обрій зоряного неба, мабуть, немає кращого в цілому світі — з певною ностальгією розповідає він. Були часи, коли ці землі належали київським монастирям.

Однак, як зазначає Василь Федорович, головне — це родина, в якій часто звучали народні перекази, настільною книгою був «Кобзар» і панувало фантастичне працелюбство, постійний вмикач совісті, честі та справедливості. Батьки прищепили сину не лише глибоку повагу до праці, а й власне світосприйняття,

Дискусія з професором Н.М. Бережною

Після доповіді на Богомольцівських читаннях з професором Ю.В. Бицем, академіком О.О. Мойбенком, професором В.Г. Коляденком, чл.-кор. В.Ф. Сагачем і академіком П.Г. Костоюком. 1999 р.

основи системного й критичного мислення, відповідальність за прийняті рішення.

Однак формування духовного, морального, фізичного й творчого стрижня, як часто підкреслює В.Ф. Чехун, неможливе без тих, хто сприяв, плекав, кував, шліфував ці грані на різних рівнях надбання освітніх знань, без учителів великої життєвої школи. Звичайно, вони були різні — одні надихали, інші гартували. Василь Федорович безмежно вдячний долі за безліч безцінних миттєвостей, доленосних зустрічей з людьми мудрими, гідними, талановитими, яскравими, які впливали на формування його наукового світогляду.

Досить детально і красномовно біографію академіка В.Ф. Чехуна представлено відомим українським письменником і журналістом Юрієм Віленським у книзі «Василь Чехун — пізнавати світ у його проявах: роздуми і сподівання». З перших сторінок цієї книги стає зрозумілим, що чітка фахова орієнтація майбутнього академіка почала формуватися ще в шкільні роки. Вступ на лікувальний факультет Київського медичного інституту став звершенням юнацьких мрій і вмиканням другої космічної швидкості в освоєнні глибин науки про життя.

Роки, проведені в медінституті (1974—1980), були насичені навчанням, участю в студентських наукових гуртках, активною громадською роботою. На той час Київський медінститут, який очолював Семен Семенович Лаврик, був одним з найпрестижніших вишів країни, в ньому працювала ціла плеяда талановитих педагогів: М.І. Зазибін, М.Н. Зайко, М.І. Путилін та ін. Було у кого навчатися, на кого рівнятися. Вони захоплювали глибиною своїх знань, майстерністю їх подати і зачарувати таємницями живого.

У 1980 р. молодий лікар, випускник Київського медінституту Василь Чехун прийшов до Інституту проблем онкології ім. Р.Є. Кавецького АН УРСР, який відтоді став єдиним і незмінним місцем його роботи на всі подальші роки. Оволодіння мистецтвом системного клінічного мислення, розуміння значення етіологічних патогенетичних ланок у прояві пухлинної хвороби спонукало В.Ф. Чехуна до вибору між практичною медициною і науковою діяльністю. І цей вибір був надзвичайно складним. Щоб переконатися, що його рішення буде важеним, молодий спеціаліст майже два роки, ночами, за сумісництвом працював лікарем швидкої допомоги. Цю роботу Василь Федорович порівнює з курсом молодого бійця і пишається своїм досвідом, який і сьогодні іноді стає в пригоді в критичних обставинах.

Як зізнається сам Василь Федорович, у прийнятті цього рішення важливим критерієм для нього був не лише вид діяльності — ліжко хворого чи лабораторний стіл, — а й дух і атмос-

фера творчості в Інституті. І дійсно, в кожного, хто переступав поріг цієї установи, виникало відчуття, що він потрапив до храму Науки, в чому була велика і беззаперечна заслуга Ростислава Євгеновича Кавецького. Він не тільки заснував цей унікальний Інститут, а й створив у ньому оптимальні умови для самореалізації кожного співробітника.

Перше безпосереднє знайомство з велетнями вітчизняної науки — знаним цитологом В.Г. Пінчуком, хіміком-органіком Ф.С. Бабицевим, легендарним ендокринологом і патофізіологом В.П. Комісаренком — відбулося в щойно сформованому відділі фармакодинаміки, фармакокінетики і математичних методів досліджень, де розпочинав свою наукову діяльність В.Ф. Чехун. Зі слів тоді ще молодого науковця, ці три сивочолі апостоли науки справили на нього сильне враження. Так розпочався перехід на іншу, вищу орбіту, але попереду ще була рутинна науково-методична робота, творчі будні і проходження всіх науково-організаційних щаблів. За формування наукового світогляду та відчуття безмежної закоханості в науку, яке надихало на подальший творчий пошук, він вдячний своїм першим наставникам і поведарям на цій ниві — Галині Іванівні Кулик та Фаїні Петрівні Пелькіс. Саме вони через своє бачення ролі науковця в суспільстві сприяли оформленню професійного вектора руху перспективного молодого вченого.

Покликання В.Ф. Чехуна формувалося не випадково, а скоріше закономірно. Молодим науковцем, у статусі старшого лаборанта з вищою медичною освітою, він потрапив до унікального інтелектуального середовища, виплеканого видатним українським патофізіологом і онкологом Ростиславом Євгеновичем Кавецьким, який був учнем велетня вітчизняної медичної думки Олександра Олександровича Богомольця. І хоча Василю Федоровичу не довелося особисто спілкуватися з Р.Є. Кавецьким — вони розійшлися в часі, — він справедливо вважає його своїм натхненником на обраному шляху.

Панорамний погляд академіка В.Ф. Чехуна на природу злякисного процесу, історію ем-

Президент НАН України академік Б.Є. Патон відвідує Інститут з нагоди 45-річчя від дня його заснування. 2005 р.

Президент України В.А. Ющенко вручає В.Ф. Чехуну державну нагороду. 2007 р.

піричних та експериментальних етапів становлення онкологічної науки, глибокий та критичний аналіз методів і методології сучасних діагностичних і терапевтичних підходів та сподівання на інноваційні технології розширення діапазону можливостей захисних систем організму в реєстрах системної біології — це ті атрибути, які вписуються в загальну ідеологію засновників вітчизняної школи онкологів. Тому не випадково перші науково-методичні зусилля молодого науковця були спрямовані на розроблення методів підвищення вибірковості дії та зниження токсичності цитостатиків, моделювання активності системи мікросомального окиснення ксенобі-

З академіками Б.Є. Патонем і А.Г. Загороднім під час святкування 50-річчя від часу заснування Інституту. 2010 р.

Візит до Інституту делегації Республіки Куба на чолі з професором Фіделем Кастро Діас-Баларт. 2011 р.

отиків з подальшим застосуванням специфічних ентеросорбентів. Це перший творчий підхід до збереження резервних можливостей організму в його репараційно-відновлювальних реакціях у протистоянні пухлинній хворобі. Розширюючи фундаментальні дослідження цих процесів, В.Ф. Чехун уперше довів, що протипухлинні засоби, крім генотоксичної дії, ініціюють запуск цілого каскаду епігенетичних механізмів, які сприяють розвитку не лише лікувальних, а й значних токсичних проявів. Він визначив, обґрунтував та систематизував клітинні рівні, фактори й механізми формування лікарської резистентності до хіміотерапії як небезпечного «троянського коня» в терапевтичних заходах.

Спрямований пошук засобів корекції виявлених змін при розвитку злоякісного процесу та фармакокінетичних наслідків дозволив запропонувати керовану векторну систему регуляції стану організму хворого, що дає змогу збільшувати вибірковість і чутливість пухлинних клітин до дії цитостатиків за одночасного зменшення токсичних наслідків. Перший комплексний етап експериментальних досліджень завершився в 1986 р. захистом кандидатської дисертації під грифом ДСК на тему «Вплив тіосорбенту К-2-9 на токсичні й протипухлинні ефекти цис-дихлордіаміноплатини в експерименті».

Передбачливість стосовно нових викликів та проблем у підвищенні ефективності терапії хворих спонукала Василя Федоровича до розширення фундаментальних досліджень щодо ролі плазматичної мембрани нормальних та пухлинних клітин як ключової аргументу в протистоянні дії цитостатиків. Отримані результати дозволили виявити значні конформаційні зміни та ієрархії білок-білкових, білок-ліпідних та ліпід-ліпідних інтер'єрів у процесі розвитку пухлинної хвороби, дії цитостатиків та формуванні механізмів протипухлинної резистентності. Ранжування й аналіз результатів комплексних досліджень було узагальнено в докторській дисертації В.Ф. Чехуна «Роль плазматичних мембран нормальних і пухлинних клітин у механізмах реалізації цитотоксичних ефектів координаційних сполук платини», яку він успішно захистив у 1994 р.

Непідробна наукова сутність досліджень та генерування нових ідей сприяли консолідації навколо Василя Федоровича молодих науковців. В.Ф. Чехун стає фундатором інноваційних досліджень, формує наукову школу «Молекулярні основи та медико-біологічні проблеми фармакорезистентності». Разом із своїми учнями він розширює та поглиблює вивчення ролі залізовмісних білків у канцерогенезі, резистентності паралельно з молекулярними механізмами взаємодії транспорту та трансформації наночастинок у біологічних комплексах. Отримані дані заклали підґрунтя для створення абсолютно нової магнітокерованої лікар-

ської форми наноконструкції як основи засобів таргетної терапії. «Хочеться вірити, — зазначав академік НАН України В.Ф. Чехун у своїй науковій доповіді на засіданні Президії НАН України 29 квітня 2015 р., — що нанотехнології розширяють наші горизонти в сучасній молекулярній діагностиці і терапії. Адже наносвіт — це унікальна царица окремих атомів та молекул, які зумовлюють, за законами молекулярної та квантової біології, поведінку організму». Тут пригадується ще один досить цікавий момент у контексті зазначеної доповіді. Василь Федорович запропонував гіпотезу, яка дає змогу переглянути і доповнити відому теорію Опаріна—Холдейна щодо походження життя. Згідно з цією теорією, процеси, що привели до появи життя на Землі, вписуються в три етапи: виникнення органічних речовин; виникнення білків; виникнення білкових тіл. Однак у ній не йдеться про роль і місце іонів заліза як консолідуючих елементів білків після «великого вибуху» і чинника магнітних бур у рамках постійного магнітного поля Землі. «Думаю, прийде час і цей фактор буде враховано. За нашими даними, саме ці важливі елементи могли бути основним фактором і каталізатором синтезу та інтеграції в процесі утворення білкових тіл», — зазначає В.Ф. Чехун.

Під керівництвом Василя Федоровича, палкого ентузіаста розвитку системної молекулярної онкології, започатковано і тривають активні дослідження ролі епігенетичного рівня регуляції нормальних та злоякісних клітин. Зусиллями учнів школи академіка В.Ф. Чехуна доведено, що епігенетичні процеси надзвичайно значущі на всіх рівнях забезпечення як фізіологічних, так і патофізіологічних систем, у тому числі й у механізмах канцеро- та антиканцерогенезу.

У своїй ключовій доповіді «Роль мікроРНК у глобалізації взаємовідносин пухлина—організм» на міжнародній конференції 2019 р. за результатами власних досліджень та аналізу даних літератури В.Ф. Чехун запропонував концепцію ролі мРНК як епігенетичного координатора в протистоянні пухлина—організм. Відповідно до сучасних світових трендів, саме

Гість Інституту президент Європейської школи онкологів професор Альберто Коста. 2013 р.

Вручення премії ім. Р.С. Кавецького НАН України. 2015 р.

ці карколомні висоти теоретичних, експериментальних, біохімічних досліджень із залученням модельних систем фізики живого та елементів штучного інтелекту дозволять оптимізувати діагностику та забезпечити індивідуальний маршрут лікувального процесу.

В.Ф. Чехун — не лише талановитий та обдарований науковець з широким клінічним мисленням, а й педагог та організатор науки.

Педагогічна нива Василя Федоровича розпочалася понад чверть століття тому із спекурсу «Регуляторні механізми неспецифічної резистентності організму» для студентів біологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З директором ОЕСІ професором Клаудіо Ломбардо та членом правління ОЕСІ професором Джорджіо Станта на II Міжнародній конференції «Tumor and Host: Novel Aspects of Old Problem». 2019 р.

Святкування 60-річчя від часу заснування Інституту, 2020 р.

Читання лекцій потребує енциклопедичної медико-біологічної освіченості сучасного формату, інтелектуальної експресії. Це важливо для залучення до наукової діяльності молодих талантів, яким Василь Федорович вміло прищеплює любов до науки. Саме цей курс лекцій спонукав його виступити з ініціативою щодо створення кафедри молекулярної медицини, яку підтримали тодішній ректор КНУ імені Тараса Шевченка Л.В. Губерський та декан факультету Л.І. Остапченко. В.Ф. Чехун понад три роки за сумісництвом очолював новостворену кафедру, яку згодом було реорганізовано

та включено до складу ННЦ «Інститут біології і медицини».

В одному із своїх інтерв'ю Л.В. Губерський зазначив, що «фундаментальний підручник за редакцією академіка В.Ф. Чехуна «Онкологія. Вибрані лекції для студентів і лікарів» (2010) є дуже важливим, цікавим і корисним посібником для студентів і викладачів». І дійсно, це перший та єдиний в Україні підручник, в якому широко висвітлюються питання не лише клінічної, а й насамперед експериментальної онкології — такої важливої для суспільства науки.

Протягом 25 років В.Ф. Чехун очолював славетну академічну установу — Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України. Коли 39-річний доктор медичних наук став директором ІЕПОР, часи були надзвичайно складні — буремні 90-ті. Країна перебувала в зоні небезпечної турбулентності, яка не оминула й наукове середовище. На соціально-економічний шторм наклалися трагічні «злоякісні» внутрішньоінститутські процеси. В Президії НАН України вже обговорювали проект постанови про реорганізацію Інституту у зв'язку з його ліквідацією.

Мудрість, енергія, науковий хист і послідовність Василя Федоровича, помножена на уваженість, а також відданість колективу Інституту ідеалам школи Р.Є. Кавецького (підсумки таємного голосування: 90% — «за») дозволили витримати всі випробування і гідно вийти зі складної ситуації. Слід зазначити, що такий самий результат таємного голосування В.Ф. Чехун отримав і під час обрання його директором Інституту на п'ятий термін.

Як каже сам Василь Федорович: «Фундамент та платформа для майбутнього успіху була підготовлена насамперед моїм наставником академіком В.Г. Пінчуком». Вадим Григорович Пінчук був надзвичайно інтелектуальною, благородною, доброю і тонкою людиною. І саме він розгледів потенціал молодого доктора медичних наук і доклав максимальних зусиль для його підготовки, формування необхідних для керівника рис, зокрема здатності в

критичних умовах знайти і прийняти стратегічно правильне рішення.

Зі спогадів Ростислава Євгеновича Кавецького відомо, що багато років між ним та Борисом Євгеновичем Патонам існували доброзичливі та взаємоповажні стосунки. Дружба двох велетнів науки — це приклад високої планки взаємовідносин, довіри і поваги, якої досягти важко, але слід тримати. З ім'ям Б.Є. Патона пов'язана нова віха в історії Інституту. Завдяки його підтримці та далекоглядності єдина на всьому пострадянському просторі наукова установа, що займається експериментальною онкологією, увійшла до плеяди провідних наукових центрів Академії. В.Ф. Чехун і сьогодні робить все можливе, щоб зберегти та примножити здобутки цієї славетної школи. На одному із засідань Президії НАН України Б.Є. Патон зазначив, що на сьогодні Інститут, очолюваний академіком В.Ф. Чехуном, є потужним академічним центром наукових досліджень з найбільш актуальних проблем експериментальної патології, молекулярної онкології, нано- і біотехнологій. Така висока оцінка шанованого усіма Бориса Євгеновича багато до чого зобов'язує!

Ніщо не існує саме по собі. Все має своє коріння... Часи, люди, ідеї...

Неодноразово Василь Федорович відзначав, що щасливий тим, що у вітчизняному науковому просторі мав можливість спілкуватися з живими легендами академічної науки. Після обрання його директором Інституту він потрапив до когорти авторитетних і досвідчених науковців-важковаговиків. Однак давалася ознака різниці у віці, дистанція між різними поколіннями, і йому потрібно було якось вписатися в загальну «картину», причому вписатися гармонійно, делікатно, але водночас впевнено і дієво. І, образно кажучи, Всесвіт допомагав йому в цьому...

Василь Федорович завжди висловлював щире захоплення постаттю Бориса Євгеновича Патона, зі світлою пам'яттю згадує він і Платона Григоровича Костюка, глибоко вдячний їм за поради, підтримку та увагу до тоді ще зовсім молодого директора. «Людина і пам'ять —

Серед скульптур Родена у Стенфордському університеті

У час дозвілля

не просто слова, а філософська категорія, що уможливорює символізувати та викристалізувати віддзеркалення елементів вічності і духовного безсмертя тих, хто покликаний пізнавати світ та щиро служити людству», — писав Василь Федорович у книзі спогадів «Геннадій Мацука. У світі молекул і генів», бо саме Геннадій Харлампійович Мацука ввів його в неповторний, повний таємниць і несподіванок світ науки. Досвід і майстерність учителя допомагали Василю Федоровичу оминати рифи й айсберги, які часто трапляються на науковому шляху. Г.Х. Мацука залучив його також і до роботи в Президії НАН, спочатку як заступни-

ка академіка-секретаря Відділення, а потім і як виконувача обов'язків академіка-секретаря.

З великим захопленням згадує В.Ф. Чехун той легендарний директорський корпус Академії, ту плеяду неперевершених організаторів науки. Він вважає, що то були справжні професіонали, і сьогодні нам їх дуже не вистачає. Проте завдяки їх успішному, ефективному прикладу можемо і мусимо розуміти: тільки професійне ставлення до справи, причому неважливо в якій сфері, — в усіх сферах — допоможе країні і суспільству досягти загальної стабільності і сталого розвитку. Іншого рецепту подолання викликів просто не існує...

На долю покоління Василя Федоровича припала так звана «залізна завіса», яка обмежувала в прагненні пізнати світові тенденції. В СРСР вважалося, що ми попереду всієї планети і в нас все найкраще і найпрогресивніше, проте, коли завіса впала, виявилось, що це далеко не так...

Василю Федоровичу пощастило в цьому плані. Коли він прийшов до Інституту, в країні настала певна «відлига» щодо відносин з іншими країнами. Перші закордонні відрядження на наукові конференції для нього пам'ятні й незабутні. Однак перший великий шанс на досить тривале відрядження випав наприкінці 1992 р., коли він отримав грант на участь у програмі Міністерства науки і освіти Австрії, — перед ним відкрилася унікальна для тих часів можливість поїхати до Віденського університету, при якому функціонував відомий у світі онкологічний центр. Там він мав нагоду не лише ознайомитися з роботою науковців, а й самостійно провести певні дослідження, адже за умовами гранту Василь Федорович запропонував власний проєкт. Йшлося про застосування електромагнітних випромінювань для підвищення ефективності хіміотерапії. Результати цих досліджень потім увійшли до його докторської дисертації.

Отже, Австрія стала країною першого вагомого іноземного досвіду Василя Федоровича. Потім було багато інших відряджень. Зокрема слід згадати Берлін, куди його відрядив Вадим Григорович Пінчук, коли в 1994 р. Ін-

ститут приймали до європейського професійного співтовариства, і Василю Федоровичу належало виступити з головною доповіддю. Згодом випадали можливості відвідати наукові конференції в Амстердамі, Варшаві тощо. Були й два досить тривалі стажування в США: перше — в Протираковому центрі в м. Туксон, штат Аризона, друге — в Токсикологічному Джеферсон-центрі штату Арканзас. Під час перебування в США В.Ф. Чехун відвідав найбільшу у світі клініку, що спеціалізується на лікуванні мієломної хвороби, і, оскільки на той час він вже був директором Інституту, крім наукових і клінічних аспектів, його цікавили й суто організаційні питання. Завдяки ще одному гранту Василь Федорович мав змогу працювати у двох провідних медичних центрах Ізраїлю — клініках Тель-Авіва і Тель-ха-Шомера, де йому пощастило ознайомитися з передовими, прогресивними технологіями лікування раку, спілкуватися з провідними фахівцями в галузі фотодинамічної терапії, хіміотерапії тощо. Тоді, в 1997 р., інформаційні комп'ютерні технології ще не були настільки розвинені, як нині, і коли йому демонстрували можливості комп'ютерного моделювання у відпрацьовуванні схеми терапії, то це дійсно вражало. Кожна така поїздка ставала поштовхом до нових ідей та проєктів.

Як уже йшлося вище, з 1994 р. Інститут є членом Європейського співтовариства інститутів раку (Organisation of European Cancer Institutes), щороку бере участь у роботі генеральної асамблеї. Бесіди і зустрічі з колегами на таких заходах Василь Федорович сприймає для себе як керівництво до дії, і така тактика є дуже ефективною для поступового цілеспрямованого руху вперед, дозволяє зіставити роботу Інституту із світовими трендами, з'ясувати, на якому рівні ми перебуваємо. Повертаючись з таких відряджень, В.Ф. Чехун неодмінно робив доповіді на вченій раді, окреслював нові напрями розвитку Інституту, вважаючи, що завжди потрібно перебувати в курсі всіх світових онкологічних проривів.

Чверть століття на посаді директора, організатора численних вітчизняних і міжнародних

форумів, які збагачували колектив науковими ідеями та підвищували рейтинг і авторитет установи не лише в Україні, а й далеко за її межами, — це, звісно, далеко не весь перелік здобутків академіка НАН України В.Ф. Чехуна. Зараз він сповнений новими ідеями, як поповнити скарбницю знань, запропонувати нові, нестандартні підходи до вирішення найскладнішої медико-біологічної проблеми сучасності — боротьби з раком.

Широкі ріки мчать з найменшим гуркотом.... Що ж сприяло тому, що юнацькі мрії студента-медика Василя Чехуна про ідеали лікування стали дороговказом не лише для нього самого, а й для його численних колег, учнів, послідовників? Мабуть, альтруїстична любов до науки, яка перетворила буття на служіння, і, безумовно, фундамент душі: вроджена інтелігентність, шляхетність, поєднання хисту теоретика і терплячості експериментатора з художнім

складом натури, вміння переконувати, але й при цьому чути іншу думку, демократичність і повне несприйняття німба керівника.

Василь Федорович якось висловив дуже важливу сентенцію: «Коли мене іноді питають, які три домінуючі риси вченого-керівника, то це — знання, інтуїція та наполегливість. А поза ними — праця, праця і ще раз праця...». І ще: «Певний досвід досліджень і спостережень дає мені право стверджувати, що в медичній науці не може бути двох світів: світу лабораторії і світу клініки. Існує лише гармонійна єдність, спрямована на поліпшення здоров'я та життя людини, і кожен вчений має віддавати свій талант і досвід цій високій меті».

Щастя вам, Василю Федоровичу, на всіх подальших життєвих сходинках і в реалізації вашого найважливішого покликання — перетворювати неможливе на можливе! Попутного вітру!

Yuriy V. Dumansky

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2293-0869>

Polina M. Shkatula

Kavetsky Institute of Experimental Pathology, Oncology and Radiobiology of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

“EVERYONE HAS THEIR OWN DESTINY AND THEIR OWN WIDE PATH”

To the 65th anniversary of Academician of NAS of Ukraine V.F. Chekhun

November 15 marks the 65th anniversary of the famous scientist in the field of pathophysiology and experimental oncology, winner of the State Prize of Ukraine in Science and Technology (2007), Honored Worker of Science and Technology of Ukraine (2005), winner of the R.Ye. Kavetsky Prize of the NAS of Ukraine (2015), Director of the Kavetsky Institute of Experimental Pathology, Oncology and Radiobiology of the NAS of Ukraine (1996-2021), Doctor of Medical Sciences (1994), Professor (1997), Academician of the NAS of Ukraine (2006) Vasyl F. Chekhun.